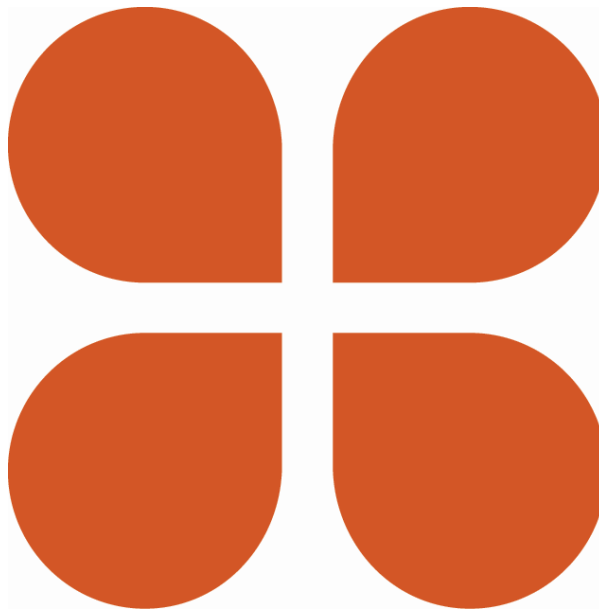

Riksintressen för kulturmiljövården

– Västernorrlands län (Y)

Områden av riksintresse för kulturmiljövården i Västernorrlands län (Y) enligt 3 kap 6 § miljöbalken

HÄRNÖSANDS KOMMUN	4
Gustavsvik - Ramvik [Y 23] (Högsjö sn)	4
Härnösand [Y 21]	4
Vägnön [Y 22] (Säbrå sn)	4
KRAMFORS KOMMUN	4
Bollstabruk [Y 30] (Ytterlännäs sn)	5
Bönhamn [Y 26] (Nordingrå sn)	5
Gallsäter [Y 28] (Nora sn)	5
Högbonden [Y 25] (Nordingrå sn)	5
Nora - Rossvik [Y 24] (Nora sn)	5
Norrfällsviken [Y 29] (Nordingrå sn)	6
Norum [Y 32] (Dals sn)	6
Pannsjön [Y 33] (Dals sn)	6
Svanö [Y 27] (Gudmundrå sn)	7
Värns - Sund - Fanön [Y 34] (Vibygerå sn)	7
Ytterlännäs gamla kyrka [Y 31] (Ytterlännäs sn)	7
SOLLEFTEÅ KOMMUN	8
Eden [Y 53] (Junsele sn)	8
Graninge bruk [Y 46] (Graninge sn)	8
Gålsjö bruk [Y 48] (Boteå sn)	8
Holm - Björkä [Y 47] (Överlännäs sn)	8
Lidgatu [Y 50] (Ådalslidens sn)	8
Nämforsen [Y 51] (Ådals-Lidens sn)	9
Ramsele gamla kyrka [Y 52] (Ramsele sn)	9
Västanbäck - Kortingön [Y 54] (Junsele sn)	9
Österåsen [Y 49] (Eds sn)	10
SUNDSVALLS KOMMUN	10
Allsta - Klingsta - Vi - Tunbyn [Y 5] (Tuna sn)	10
Brämön [Y 3] (Njurunda sn)	10
Galtström [Y 2] (Njurunda sn)	10
Gudmundstjärn [Y 13] (Indals sn)	10
Högom [Y 9] (Selångers sn)	11
Kvissle - Nolby - Prästbolet [Y 4] (Njurunda sn)	11
Liden [Y 14] (Lidens sn)	12
Ljungans dalgång [Y 7b-f] (delen i Attmar, Njurunda, Stöde och Tuna sn)	12
Merlo - Skönvik [Y 12] (delen i Sköns sn)	12
Njurundakusten [Y 1] (Njurunda sn)	12
Norra Alnön [Y 11] (Alnö sn)	12
Selånger - Kungsnäs [Y 10] (Selångers sn)	12
Sundsvall [Y 8]	13
Vattjom - Rude [Y 6] (Tuna sn)	13
TIMRÅ KOMMUN	14
Lögdö bruk [Y 19] (Hässjö sn)	14
Merlo - Skönvik [Y 12] (delen i Timrå sn)	14
Vivstavarv [Y 18] (Timrå sn)	14
Våle - Skilsåker [Y 17] (Tynderö sn)	14
ÅNGE KOMMUN	14
Boltjärn [Y 15] (Borgsjö sn)	15
Borgsjö [Y 16] (Borgsjö sn)	15

Y län beslut RAÄ 1996-08-27. Beslut text (Y23) 2018-01-11. Beslut text (Y1), (Y2), (Y11), (Y13), (Y47), (Y51), (Y51) 2018-01-12. Beslut text (Y30), (Y24), (Y29), (Y32), (Y27), (Y34), (Y31) 2018-03-06. Dokument uppdaterat 2018-03-08.

Haverö [Y 55] (Haverö sn)	15
Ljungans dalgång [Y 7a] (delen i Borgsjö och Torps sn)	15
ÖRNSKÖLDSVIKS KOMMUN	16
Arnäsbacken [Y 41] (Arnäs sn)	16
Brynge [Y 40] (Sidensjö sn)	16
Eliasmyren [Y 45] (Anundsjö sn)	16
Gideå bruk [Y 42] (Gideå sn)	16
Grisslan [Y 39] (Själevads sn)	17
Lillsjöslåttern [Y 44] (Anundsjö sn)	17
Marviksgrunnan [Y 35] (Nätra sn)	17
Myckelgensjö [Y 43] (Anundsjö sn)	17
Sandviken [Y 37] (Nätra sn)	18
Slåttdalsberget [Y 34] (Nätra sn)	18
Trysunda [Y 38] (Nätra sn)	18
Ulvöhamn [Y 36] (Nätra sn)	18

HÄRNÖSANDS KOMMUN

Gustavsvik - Ramvik [Y 23] (Högsjö sn)

Motivering:

En samlad *varvsmiljö* med en militärhistorisk bakgrund belägen vid Ångermanälvens utlopp. Örlogsdepå som anlades 1916-1922 och sedan dess har använts som varv för civil verksamhet. Miljön berättar om en tid då det ansågs finnas en risk för att en fientlig flotta skulle kunna stänga av hela Bottniska viken och använda denna som invasionsområde mot Sverige. (*Varvsmiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Torrdockan med den ursprungliga lyftkranen fortfarande belägen precis intill. Pumphuset och det höga transformatorhuset från 1916-1922 är central belägna och har höga arkitektoniska ambitioner. Byggnaderna manifesterar den moderna tekniska utvecklingen som elektrifieringen innebar. Radhuslängan för tjänstemän är en av landets första och ligger vid infarten till varvsområdet. Delar av järnvägsspåren visar hur varvet tidigare var sammankopplat med stambanan.

Härnösand [Y 21]

Motivering:

Stifts- och residensstad med mångsidiga förvaltningsfunktioner, framträdande nyklassicistiska karaktärsbyggnader och en bebyggelse som visar den äldsta strandbundna planstrukturen och gradvis utveckling mot allt större regelbundenhet. Som "Norrlands Aten" och Lubbe Nordströms "Öbacka" förknippas Härnösand med en speciell roll i Norrlands historiska utveckling och kulturliv.

Uttryck för riksintresset:

Domkyrkan från 1856, den märkliga gymnasiebyggnaden ritad av Tempelman och residenset båda från sent 1700-tal, samt andra stifts-, residens-, skol- och regementsstadens karaktärsbyggnader. Området Östanbäcken med bevarad oregelbunden planstruktur från 1500-talet och träbebyggelse från tidigt 1800-tal. Den inte helt regelbundna rutnätsplanen i stadskärnan, utvidgningarna på Kronholmen och arbetarförstaden Rotudden som tillsammans representerar stadsbyggnadsutvecklingen under 1700-talets slut och 1800-talet. Hamnmiljöer.

Vägnön [Y 22] (Säbrå sn)

Motivering:

Fornlämningsmiljö, typiskt exempel på norrländsk kuströsemiljö med stråk av bronsåldersrösen, delvis samlade i gravfält och där landhöjningsprocessen illustreras.

Uttryck för riksintresset:

Anläggningar av varierande former, där många är stora och innehåller kistor av stenhällar. Merparten ligger på en nivå av 25-30 m över havet, det finns även enstaka lägre liggande rösen och stensättningar (5-15 m över havet) som dateras till järnålder.

KRAMFORS KOMMUN

Bollstabruk [Y 30] (Ytterlännäs sn)

Motivering:

Industrimiljö med en dynamisk utveckling från järnbruket och den masugn som anlades vid Bollstaån 1737 fram till dagens moderna sågverk. En av länets äldsta industriplatser med kontinuerlig verksamhet under mer än 270 år. Bebyggelsemiljöerna från olika tidsepoker illustrerar olika delar av industrins utvecklingsfaser genom historien fram till idag samt hur den bolagsstyrda bostadsbebyggelsen för anställda har förändrats och utvecklats. (*Industrimiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Masugnen intill Bollstaån. Bruksherrgården i nära anslutning till masugnen och sågverksområdet, med byggnader från 1700-1900-tal bestående av två flyglar, järnbod, lusthus och ladugård, samt delar av den bevarade herrgårdsparken. Kontorsbyggnaden i tegel är ritad av den vid tiden kände arkitekten Cyrillus Johansson. Byggnader inom sågverksområdet härrör från olika tidsepoker från sekelskiftet 1900 och fram till idag. Av dem kan nämnas en portalbyggnad, ett före detta snickeri, magasinsbyggnader och en mekanisk verkstad. Arbetarbostäder med uthus från mitten av 1800-talet längs raka gator på Udden och utmed Kejsargatan. Tjänstemannavillorna i kanten av herrgårdsparken. En- och tvåfamiljsbostadshus från år 1950, även de ritade av Cyrillus Johansson, på vardera sidan om infartsvägen till Bollstabruk tätort. Allékantade vägar och gator.

Bönhamn [Y 26] (Nordingrå sn)

Motivering:

F.d. *säsongsfiskeläge* som under århundraden spelat stor roll för Nordingrås näringsliv, med bofast befolkning sedan 1700-talet.

Uttryck för riksintresset:

Stora sjöboddar och båthus kring hamnen och ovanför liggande bostadshus. Kapell från 1600-talet.

Gallsäter [Y 28] (Nora sn)

Motivering:

Fornlämningsmiljö med bronsåldersrösen i bevarad strandkontakt.

Uttryck för riksintresset:

Ensamliggande bronsåldersrösen vid en från Bottenhavet avsnörd sjö. I miljön ingår även ett gravfält från järnåldern och fossil åkermark med inslag av röjningsrösen.

Högbonden [Y 25] (Nordingrå sn)

Motivering:

Kommunikationsmiljö, fyrplats med en av landets högst belägna fyrar.

Uttryck för riksintresset:

Till anläggningen, uppförd 1906-09, hör fyrtorn och fyrvaktarbostäder med uthus. Läget, siktlinjerna.

Nora - Rossvik [Y 24] (Nora sn)

Motivering:

Fornlämningskoncentration i en av de tätaste järnåldersbygderna i Ångermanland som

tillsammans med *sockencentrum* från medeltid visar på en lång kontinuitet i bebyggelse och markanvändning. Gamla ortnamn, vikingatida silverskattfynd och medeltida spår i ett öppet odlingslandskap förstärker områdets historiska betydelse. (*Fornlämningskoncentration, sockencentrum*) (*Världsarv*).

Uttryck för riksintresset:

I sluttningarna och på höjderna i kanten av den öppna odlingsmarken vid Norasundet och Sursundet finns ett stort antal fornlämnningar från järnåldern. De utgörs till stor del av gravar i form av gräsbeväxta högar och stensättningar som ligger såväl ensamma som i smågrupper och samlade i gravfält. Här finns också enstaka storhögar, husgrunder och husgrundsterrasser. Spår av det forntida agrara landskapet syns i form av röjda stenfria odlingsytor och röjningsrösen (fossil åkermark). Belägna på en höjd vid Rossvik vänd mot Sursundet finns också gravar i form av stenrösen och stensättningar från bronsåldern. Den äldre vägsträckningen syns tydligt i det öppna odlingslandskapet. Strategiskt placerad i områdets centrum och det nu uppgrundade sundet ligger sockenkyrkan från 1806 som föregåtts av en medeltida kyrka uppförd på 1200-talet.

Norrfällsviken [Y 29] (Nordingrå sn)

Motivering:

Fiskeläge som uppstod som säsongsfiskeläge under 1600-talet som tillsammans med *fornlämningsmiljöer* från förhistorisk och historisk tid tydligt går att koppla till landhöjningsprocessen. Miljöerna belyser hur de mänskliga aktiviteterna kopplat till havet, avspeglas utifrån placering i landskapet och bebyggelsemönster. Kanske med kontinuitet från förhistorisk fram till modern tid. (*Fiskeläge, fornlämningsmiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Den traditionella bebyggelsegrupperingen i en skyddad naturhamn är uppförd längs en hamngata anlagd parallellt med stranden. Båthus och sjöbodrar är tätt placerade, delvis på pålar i vattnet och med gavlarna riktade mot vattnet. Kok- och bostadshus är tätt placerade på hamngatans ovansida med gavlarna riktade mot gatan. Kapellet som ligger i ett fritt läge på höjden ovan vattnet är omgivet av en öppen gistvall.

Gravlokaler i form av mindre enkla stenrösen och stensättningar är belägna på halvöns högre liggande hållmarker och på de plana klappervallarna på nivåer mellan 50 till 15 m. ö. h. Under brons- och järnålder anlades de längs de viktiga vattenvägarna. På och invid klapperstensfälten finns lämningar efter husgrunder i form av tomtningar, företrädesvis på 10-15 m. ö. h. På halvöns norra sida finns en skyddad naturhamn med lämningar efter två uppgrundade fiskelägen.

Norum [Y 32] (Dals sn)

Motivering:

Bymiljö från 1800-talet belägen i ett öppet och kuperat *odlingslandskap* med en karaktäristisk norrländsk bebyggelsestruktur där landskapets förutsättningar har styrt bebyggelseutvecklingen. *Kommunikationsmiljö; Vägmiljö* med äldre vägar som finns med på 1700-talets karta. (*Bymiljö, odlingslandskap, kommunikationsmiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Det småskaliga och öppna odlingslandskapet. Byns bebyggelsemönster med gårdarna grupperade i klungor på tre tydliga höjder i landskapet med utblick mot Lesjön och fria siktlinjer mellan gårdarna. Flertalet välbevarade bostads- och ekonomibyggnader från 1800-talet, de flesta där det övervägande antalet av boningshusen är uppförda som korsbyggnader. Karaktäristiska gårdsgupperingar med två eller tre bostadshus i vinkel mot varandra och övriga

Y län beslut RAÄ 1996-08-27. Beslut text (Y23) 2018-01-11. Beslut text (Y1), (Y2), (Y11), (Y13), (Y47), (Y51), (Y51) 2018-01-12. Beslut text (Y30), (Y24), (Y29), (Y32), (Y27), (Y34), (Y31) 2018-03-06. Dokument uppdaterat 2018-03-08.

byggnader oregelbundet placerade runt om. Bebyggelse- och gårdsstrukturer binds samman av terränganpassade äldre vägsträckningar.

Pannsjön [Y 33] (Dals sn)

Motivering:

Torpmiljö med arbetarsmåbruk (Per Albin-torp), en av landets största och mest välbevarade miljöer från 1930-talets nyodlingsepok. (*Småbruk*).

Uttryck för riksintresset:

Sju välbevarade torp med tillhörande ladugårdar, byggda efter en typritning upprättad av Statens Egnahemsnämnd.

Svanö [Y 27] (Gudmundrå sn)

Motivering:

Industriort som växt upp kring de forna träindustrierna på ön och visar den kvarvarande bostadsbebyggelsens olika utvecklingsfaser av ett sågsamhälle från år 1867 till början av 1960-talet. Inom ett väl avgränsat område visar miljön hur två industrier under samma bolag har löst bostadsfrågan för sina anställda arbetare och tjänstemän, där Folkets hus var den plats där de båda industriernas anställda möttes (*Industriort*).

Uttryck för riksintresset:

Arbetarkasernerna från 1867 invid den västra stranden och tillhörande det forna sågverket. Arbetar- och tjänstemannabostäder, en- två- och fyrfamiljshus, som hörde till den forna massafabriken och är uppförda mellan 1914 och 1920-talet på öns nordöstra delar. Flerfamiljshus mitt på ön som är byggda 1949 och 1953. Egnahemsbostäder i form av mindre tegelvillor från 1960. Folkets Hus centralt placerat mitt på ön.

Värns-Fanön-Slättdalsberget [Y 34] (Vibygerå sn)

Motivering:

Fornlämningsmiljö. Representativ och mycket åskådlig kuströsemiljö i karaktäristiskt bronsåldersläge med några av Ångermanlands förnämsta gravmonument i öppen och opåverkad kustmiljö. Spåren av mänsklig aktivitet åskådliggör landhöjningsprocessen vilken tydligt kan utläsas i landskapet. (*Fornlämningsmiljö*).

Uttryck för riksintresset:

På de mot havet vända hållmarkerna finns en koncentration av ursprungligen strandbundna gravar i form av stenrösen och stensättningar från bronsåldern, samlade i grupper eller större gravfält. Gravarna ligger på mellan 25-50 meter över havet och uppvisar en stor formvariation, ofta med konstruktionsdetaljer som stenkistor och kallmurade kanter.

Ytterlännäs gamla kyrka [Y 31] (Ytterlännäs sn)

Motivering:

Kyrkomiljö med typiskt läge för Ådalen i det öppna *odlingslandskapet* invid älven och längs den äldre landsvägen. (*Kyrkomiljö, odlingslandskap, vägmiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Kyrkoplatsens dominerande och älvanknutna läge i landskapet. Det öppna odlingslandskapet som omger kyrkoplatsen med vyer och långa siktlinjer ut över landskapet och Ångermanälven. Detta gör det möjligt att föreställa sig att den medeltida kyrkan omkring år 1200 uppfördes på en udde i den idag uppgrundade älven. Kyrkobyggnaden och tillhörande bogårdsmur med

Y län beslut RAÄ 1996-08-27. Beslut text (Y23) 2018-01-11. Beslut text (Y1), (Y2), (Y11), (Y13), (Y47), (Y51), (Y51) 2018-01-12. Beslut text (Y30), (Y24), (Y29), (Y32), (Y27), (Y34), (Y31) 2018-03-06. Dokument uppdaterat 2018-03-08.

ingång i form av stiglucka. Den äldre landsvägen som binder samman Nordanåker by, den medeltida kyrkan och den nyare Ytterlännäs kyrka från 1854.

SOLLEFTEÅ KOMMUN

Eden [Y 53] (Junsele sn)

Motivering:

Bymiljö, ovanligt stor by, välbevarat bymönster och av skiftesreformen oförändrad bykärna.

Uttryck för riksintresset:

Enhetlig bebyggelse av bostadshus och ekonomibyggnader i rödfärgat timmer, husen i oskiftade lägen med gårdarna på rad utmed bygatan. Bebyggelsen ligger utmed skogskanten och åkermarken breder ut sig framför byn. Fägata.

Graninge bruk [Y 46] (Graninge sn)

Motivering:

Bruksmiljö, Ångermanlands äldsta järnbruk med privilegium från 1673.

Uttryck för riksintresset:

Bruksområde med alléprydda uppfartsvägar samt arbetarbostäder och industrilokaler från 1700- och 1800-talet, grupperade runt bruksdammarna. Till anläggningen hör spik- stål- och plåthammare, ekonomibyggnader samt brukskyrka i trä från 1759.

Gålsjö bruk [Y 48] (Boteå sn)

Motivering:

Bruksmiljö med välbevarad 1700-talsprägel. Järntillverkningen upphörde år 1892.

Uttryck för riksintresset:

Herrgård från 1776, sex arbetarkaserner och härbren från 1700-talet. Dammar och timmerrännor.

Holm - Björkå [Y 47] (Överlännäs sn)

Motivering:

*Centralbygd. Holm-Björkå är ett område som har haft stor betydelse som agrar huvudbygd från järnåldern och fram till vår tid. I området finns *fornlämningsmiljöer* och kyrkomiljö med ett karaktäristiskt läge vid älven samt Holms säteri som visar hur bygden under mycket lång tid präglats av hur samhällets elit verkat på platsen. Den övergripande bebyggelsestrukturen berättar om funktionella samband och sociala skillnader som funnits mellan de stora gårdarna i området och*

Y län beslut RAÄ 1996-08-27. Beslut text (Y23) 2018-01-11. Beslut text (Y1), (Y2), (Y11), (Y13), (Y47), (Y51), (Y51) 2018-01-12. Beslut text (Y30), (Y24), (Y29), (Y32), (Y27), (Y34), (Y31) 2018-03-06. Dokument uppdaterat 2018-03-08.

arbetarbostäder, arrendegårdar och torpställen. (*Centralbygd, fornlämningsmiljö, odlingslandskap*).

Uttryck för riksintresset:

Gravfälten vid Holm, Björkå och Rödhammaren från yngre järnålder i nära anslutning till Ångermanälven. Det öppna, flacka landskapet som skapar vida utblickar och fria siktlinjer över odlingslandskapet, bebyggelsen och ner mot älven. Holms säteri med park utgör Norrlands enda säteribildning. Björkå herrgård, Lännäs gård och Överlännäs kyrka med dominerande lägen i landskapet på rad och på samma höjd i förhållande till älven. Allékantade vägar som markerar säteriets makt och särställning i området. Arbetarkasernerna, arrendegårdarna och torpställena längs med Holmstabergets fot. Vägnätet som binder ihop landskapets olika historiska funktioner.

Lidgatu [Y 50] (Ådalslidens sn)

Motivering:

Bymiljö, socknens centralort under 1700- och 1800-talet, med samlad bebyggelse och välbevarade ekonomibyggnader som ger en enhetlig och oförvanskad bild av 1800-talets byggnadsskick.

Uttryck för riksintresset:

Av skiften oförändrad tomtstruktur med gårdarna på rad utmed bygatan och tydlig åtskillnad mellan man- och fägårdar. Tomterna oförändrade åtminstone sedan 1693 och vid laga skiftet 1843 utflyttade inte någon gård.

Nämforsen [Y 51] (Ådals-Lidens sn)

Motivering:

Fornlämningsmiljö. Ett av Nordens största hällristningskomplex, med hällristningar i både nord- och sydsandinavisk tradition. Ristningarna hör samman med ett flertal omfattande och fyndrika boplatser från sten- och bronsålder, vars fyndsammansättning visar att platsen använts under mycket lång tid. (*Fornlämningsmiljö*).

Uttryck för riksintresset:

På öar i forsen och utmed forsens stränder finns ett stort antal ristningar med en figursammansättning som visar på influenser från både nord- och sydsandinaviskt område. Ett flertal omfattande och fyndrika boplatser från sten- och bronsålder samt tre gravar av rösetyp.

Ramsele gamla kyrka [Y 52] (Ramsele sn)

Motivering:

Kyrkomiljö invid före detta sockencentrum. En i raden av de många medeltidskyrkor som finns och har funnits längs med älvarna i Ångermanland och Medelpad. Kyrkan har ett för Ådalen karaktäristiskt läge i landskapet med direkt anslutning till älven. (*Sockencentrum; kyrkomiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Den medeltida kyrkobyggnaden, troligen uppförd under sent 1200-tal eller tidigt 1300-tal, prästgården från 1879 i nära anslutning till kyrkobyggnaden och klockstapeln från 1925 högst upp på branten väster om kyrkan. Kyrkoplatsen, avskilt belägen på en höjd ovan älven och omgiven av branta nivor.

Västanbäck - Kortingön [Y 54] (Junsele sn)

Motivering:

Fornlämningsmiljö, fångstgropssystem som nyttjats från ca 1800 f.Kr. till långt in på 1800-talet

Y län beslut RAÄ 1996-08-27. Beslut text (Y23) 2018-01-11. Beslut text (Y1), (Y2), (Y11), (Y13), (Y47), (Y51), (Y51) 2018-01-12. Beslut text (Y30), (Y24), (Y29), (Y32), (Y27), (Y34), (Y31) 2018-03-06. Dokument uppdaterat 2018-03-08.

e.Kr.

Uttryck för riksintresset:

Tre långa fångstsystem med gropar, lokaliserade i pedagogiskt tydligt läge på en ö samt i och vid stränderna till Ångermanälven. Stenåldersboplatser i området.

Österåsen [Y 49] (Eds sn)

Motivering:

Sanatoriemiljö, socialhistoriskt intressant sjukhusanläggning med park från 1901, uppfört som ett av Oslar II:s jubileumssanatorier.

Uttryck för riksintresset:

Huvudbyggnad bestående av fyra envåningspaviljonger länkade till en central byggnadskropp, ritad av Fredrik Lilljekvist. Österåsen var till skillnad från andra jubileumssanatorier uppfört i trä.

SUNDSVALLS KOMMUN

Allsta - Klingsta - Vi - Tunbyn [Y 5] (Tuna sn)

Motivering:

Centralbygd med bybebyggelse av 1800-talsprägel där fornlämningar och ortnamn vittnar om forntida centralitet och lång bebyggelsekontinuitet. (*Fornlämningmiljö*, *Bymiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Öppen odlingsbygd med inslag av fornlämningar i form av grupper med gravar eller gravfält med högar och stensättningar, i flera fall med anslutande husgrundsterrasser. Medelpads största *fornborg*. Gamla bylägen norr och väster om Klingstatjärnen. Ortnamnen Tunbyn, Vi samt sockennamnet Tuna antyder centrala funktioner i järnålderssamhället.

Brämön [Y 3] (Njurunda sn)

Motivering:

Fiskeläge, en av det äldsta bland de mellansvenska städernas fjärrfiskeplatser vid norrlandskusten och omnämnt sedan 1400-talet samt lotsplats och fyr där fyrvaktarbostäder och fiskelägesbebyggelse har bibehållit sin ursprungliga prägel.

Uttryck för riksintresset:

Bebyggelsen vid de två närliggande hamnlägena Brämöhamn och Viken, kapellet från 1600-talet samt lotsplatsen med ett fyrtorn, uppfört 1859. Brämön är omnämnd som fiskeläge sedan 1400-talet.

Galtström [Y 2] (Njurunda sn)

Motivering:

En sammanhållen *bruksmiljö* som belyser järnbrukshanteringen, vilken var den tidigaste industriella utvecklingen av större betydelse i länet. Bruket grundlades 1673 och järnframställningen lades ner helt först på 1910-talet. Området visar hur viktiga de naturgivna förutsättningarna var för brukens etablering med tillgång till skog, vattenkraft samt ett bra hamnläge. Dammsystem och bebyggelsemiljöer berättar om hur ett brukssamhälle fungerade och var organiserat.

Bebyggelsestrukturen i området speglar också platsens och tidens sociala ordning. (*Bruksmiljö*).

Y län beslut RAÄ 1996-08-27. Beslut text (Y23) 2018-01-11. Beslut text (Y1), (Y2), (Y11), (Y13), (Y47), (Y51), (Y51) 2018-01-12. Beslut text (Y30), (Y24), (Y29), (Y32), (Y27), (Y34), (Y31) 2018-03-06. Dokument uppdaterat 2018-03-08.

Uttryck för riksintresset:

Armsjöån med anlagda dammsystem som har varit utgångspunkt för lokaliseringen av brukets bebyggelse. Lämningar efter såg och hamrar. Verksbyggnader som till exempel smedja, gjuteri- och verkstadsbyggnad samt bevarade delar av rost- och masugnsbyggnader. Slaggvarp. Brukets hamn med en ångdriven lyftkran. Vägnät och järnväg som binder ihop brukets produktionsplatser med hamnarna vid kusten. Lokstallet. Bruksherrgården från början av 1800-talet med flyglar, park och trädgård i dominerande och centralt läge i förhållande till arbetsplats och arbetarbostäder. Arbetarbostäder i form av kaserner, längor och torp med tillhörande uthus och liknande. Jordbrukets byggnader. Kapellet från slutet av 1600-talet vid vattnet, väl synligt från arbetsplats och bostäder. De allékantade vägarna. Lämningarna från kolningen i skogsområdena som omger det forna brukssamhället.

Gudmundstjärn [Y 13] (Indals sn)

Motivering:

En välbevarad *ensamgård* berättar om ett nybygge anlagt på 1700-talet, långt utanför de mer etablerade jordbruksbygderna, som utvecklades till ett skogshemman i bruk fram till 1940-talet. Bebyggelsemiljön visar hur ett självhushåll i skogsbygden kunde vara organiserat och är samtidigt ett bra exempel på det norrländska månghussystemet. (*Ensamgård, fäbodmiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Gårdens välbevarade byggnader, alla med sin egen funktion. Utsikten från gårdens höga läge, ner över tjärnen och odlingslandskapet samt de omgivande, täta skogarna. Den karaktäristiska gårdsstrukturen med boningshusen placerade i vinkel intill varandra och ekonomibygnaderna oregelbundet placerade omkring. Torplämningarna i typiska lägen intill skogskant. Det hävdade och ålderdomliga odlingslandskapet som omger gården med indelningar och ängslador. Fäboden Högsåsbodarna, med stigen till Gudmundstjärn samt stigar ut till omgivande skogsmark.

Högom [Y 9] (Selångers sn)

Motivering:

Vetenskapligt intressant *fornlämningssmiljö* med ett av Medelpads största och mest monumentala höggravfält, beläget inom en av Medelpads huvudbygder under järnåldern.

Uttryck för riksintresset:

Imponerande höggravfält där undersökningen av tre storhögar givit rika folkvandringstida fynd liksom en underliggande boplats. Inom området står en runsten, möjligen ditflyttad på 1860-talet. Jämför nedanstående miljö Selånger - Kungsnäs.

Kvissle - Nolby - Prästbolet [Y 4] (Njurunda sn)

Motivering:

Unik *fornlämningssmiljö* där kombinationen av ett gravfält med flera storhögar, varav en är Norrlands största, en runsten och en tidigmedeltida gårdskyrkoruin representerar en sannolik stormannabebyggelse under järnålder och tidig medeltid och utgör en av de tydligaste markeringarna av förhistorisk och tidigmedeltida makt och status norr om Dalälven.

Uttryck för riksintresset:

Rikt bestånd av husgrundsterrasser, gravgrupper och gravfält från järnålder, inslag av storhögar på två platser samt gårdskyrkoruin. Ensamliggande storhög vid Tingsta gårdsbacke.

Y län beslut RAÄ 1996-08-27. Beslut text (Y23) 2018-01-11. Beslut text (Y1), (Y2), (Y11), (Y13), (Y47), (Y51), (Y51) 2018-01-12. Beslut text (Y30), (Y24), (Y29), (Y32), (Y27), (Y34), (Y31) 2018-03-06. Dokument uppdaterat 2018-03-08.

Liden [Y 14] (Lidens sn)

Motivering:

Bymiljö och sockencentrum i lidläge.

Uttryck för riksintresset:

Bebyggelseområdet högt i dramatiskt kuperat älvlandskap i kanten mot skogsmark och med vidsträckt inägomarker i sluttning mot Indalsälven. Lidens gamla kyrka, uppförd vid 1400-talets slut, ligger vid älven medan 1800-talskyrkan är belägen vid Lidens by.

Ljungans dalgång [Y 7b-f] (delen i Attmar, Njurunda, Stöde och Tuna sn)

Utredningsområde:

Älvdalsbygd som i älvens nedre lopp tillhör de äldsta i Norrland med kontinuerlig bosättning från tidig järnålder och en stor mängd fornlämningar. Viktig länk i kommunikationsleden mot Tröndelag och transportled för timmer. Storslaget jordbrukslandskap, vattenanknuten industrialisering med vattensågar, timmerhantering, järnbruk och kraftverk. Miljön fortsätter mot väster in i Ånge kommun. (*Fornlämningssmiljö, Kommunikationsmiljö, Industrimiljö, Kraftverksmiljö, Bruksmiljö*).

Merlo - Skönvik [Y 12] (delen i Sköns sn)

Motivering:

Industrimiljö, Sundsvalls distriktets största sågverkssamhälle Skönvik med industri- och arkitekturhistoriskt intressanta byggnader.

Uttryck för riksintresset:

Arbetarkaserner och industribyggnader från 1800-talets slut. En äldre lastageplats och ett glasbruk från 1811 ersattes år 1862 med flera ångsågar och senare med gjuteri och verkstäder. Den del av miljön som omfattar ägarens sommarvilla Merlo ligger i Timrå kommun (K 81 009).

Njurundakusten [Y 1] (Njurunda sn)

Motivering:

Fornlämningssmiljö. Kuströsemiljö med några av Medelpads mest välbevarade gravrösen.

Gravmonumenten i området ingår i det band av rösen och stensättningar från brons- och järnålder som finns utmed hela Norrlandskusten. Gravarna ligger i karaktäristiska lägen och har anlagts under en lång tidsperiod i direkt anslutning till den forntida strandlinjen. Dessa spår av mänsklig aktivitet åskådliggör landhöjningsprocessen, vilken tydligt kan utläsas i landskapet. (*Fornlämningssmiljö*).

Uttryck för riksintresset:

På de skogsklädda höjderna och på de mot havet vända hållmarkerna finns en koncentration av gravar i form av rösen och stensättningar. Gravarna ligger vanligen samlade i grupper eller större gravfält och har ursprungligen varit strandbundna, men ligger idag på nivåer mellan 15-45 meter över havet. Gravarna uppvisar stor formvariation och har ofta bevarade konstruktionsdetaljer som hållkistor och kallmurade kanter.

Norra Alnön [Y 11] (Alnö sn)

Motivering:

Centralbygd där *fornlämningssområden* och *bymiljöer* visar på en lång kontinuitet. Ett av Medelpads mest framträdande järnålderscentrum. Bygden har under medeltiden och framåt utvecklats vidare

Y län beslut RAÄ 1996-08-27. Beslut text (Y23) 2018-01-11. Beslut text (Y1), (Y2), (Y11), (Y13), (Y47), (Y51), (Y51) 2018-01-12. Beslut text (Y30), (Y24), (Y29), (Y32), (Y27), (Y34), (Y31) 2018-03-06. Dokument uppdaterat 2018-03-08.

genom agrar bebyggelseexpansion och bildande av ett sockencentrum kring kyrkan. Det forntida bosättningsmönstret har levt kvar genom generationer och kopplingen mellan järnålderns gravar och dagens gårdsbebyggelse är tydlig. Områdets bevarade äldre vägar binder samman byarna och möts vid kyrkoplatsen som utgjort bygdens samlingsplats under mycket lång tid. De gamla ortnamnen med rötter i järnåldern förstärker områdets historiska betydelse. (*Centralbygd, bymiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Det öppna odlingslandskapet. Järnålderns gravar, ensamliggande eller samlade i gravfält i landskapets höjdlägen. Det ålderdomliga bebyggelsemönstret i områdets västra delar, där den äldre bebyggelsen ligger i nära anslutning till järnålderns gravar. Lämningar efter bebyggelse och odling från historisk tid i form av till exempel äldre husgrunder, jordkällare och röjningsrösen. Den bevarade äldre jordbruksbebyggelsen, huvudsakligen från 1800-tal och tidigt 1900-tal, som är placerad i höjdlägen i kanten av odlingsmarken och i nära anslutning till vägarna. De äldre, smala vägarna som följer topografin och binder samman bebyggelsen inom området. Kyrkoplatsen vars långa kontinuitet som samlingsplats speglas genom lämningar efter en järnåldersgård med gravfält, den medeltida kyrkan och kyrkan från 1890-talet.

Selånger - Kungsnäs [Y 10] (Selångers sn)

Motivering:

Centralbygd, Medelpads administrativa och ekonomiska centrum före Sundsvalls grundläggning 1621 och ett av de fornlämningsstättaste områdena i landskapet. (*Fornlämningssmiljö, Bymiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Öppet jordbrukslandskap vid djupt liggande havsfjärd med rikt fornlämningsbestånd av järnåldersgravfält, fossila åkrar, pilgrimsled och S:t Olofshamn omtalad 1519. *Sockencentrum* med medeltida *kyrkoruin* och skola. Byarna Hov och Kungsnäs speglar genom det topografiska läget de förhistoriska och medeltida centralfunktioner som kan förknippas med dessa namn. En "tingshög" finns i området. Bybebyggelsen från 1800-talet håller kvar byarnas traditionella lägen.

Sundsvall [Y 8]

Motivering:

Stadsmiljö och centrum i en industriregion. Unikt uttryck för sågverksindustrins expansion och det sena 1800-talets burgna stadsbyggande med storstadsmässiga ambitioner samt parallellt härmed utbyggd arbetar- och hantverkarförort.

Uttryck för riksintresset:

Stadskärnans rutnätsplan som i grunden härstammar från 1600-talet och de förändringar och utvidgningar som genomfördes vid 1800-talets slut. Stenstadsbebyggelsen som tillkom under en kort period efter den förödande branden 1888. Hamn- och järnvägsmiljöer. Stenhammaren med träbebyggelse, karaktäristiska uthus och trädgårdar.

Vattjom - Rude [Y 6] (Tuna sn)

Motivering:

Odlingslandskap och väl avgränsad järnåldersbygd med fornlämningskoncentration av järnåldersanläggningar samt spår av medeltida vägsträckningar utmed huvudstråket mot Trondheim (Pilgrimsvägen). (*Fornlämningssmiljö, Forn- och medeltida vägmiljö, Kyrkomiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Fornlämningsbestånd av mindre gravfält, ensamliggande fornlämningar samt husgrundsterrasser. En

Y län beslut RAÄ 1996-08-27. Beslut text (Y23) 2018-01-11. Beslut text (Y1), (Y2), (Y11), (Y13), (Y47), (Y51), (Y51) 2018-01-12. Beslut text (Y30), (Y24), (Y29), (Y32), (Y27), (Y34), (Y31) 2018-03-06. Dokument uppdaterat 2018-03-08.

enstaka och ovanlig anläggning av monumental karaktär är "Starkotters grav", den ligger inom ett gravfält och består av en rektangulär stensättning med tät stenfyllning. Av kommunikationshistoriskt intresse är bevarade delar av de medeltida vägarna mot Norge, den anslutande "Finnhuvudvägen" från Tuna kyrka samt en S:t Olofskälla.

TIMRÅ KOMMUN

Lögdö bruk [Y 19] (Hässjö sn)

Motivering:

Bruksmiljö, järnbruk från 1685 med välbevarad bebyggelse från 1700- och 1800-talets masugnsepok.

Uttryck för riksintresset:

Till bruksmiljön hör herrgård med ekonomibyggnader, arbetarbostäder och ett kapell från 1717. Produktionsanläggningarna vid vattendragen norr och söder om bruket utgjordes av kvarnar och smedjor respektive rost- och masugn, som idag står som ruiner.

Merlo - Skönvik [Y 12] (delen i Timrå sn)

Motivering:

Delmiljö, sommarvillan "Merlo slott" med tillhörande park. (*Sommarnöjesmiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Sågverkspatronen Fredrik Bünsow uppförde 1884 en sommarvilla Merlo i medeltidsromantisk stil som ritades av arkitekten Gustaf Isac Clason. Park och ekonomibyggnad. Området utgör delmiljö av sågverkssamhället Skönvik i Sundsvalls kommun.

Vivstavarv [Y 18] (Timrå sn)

Motivering:

En *industrimiljö* belägen vid Indalsälvens mynning där de trävaruindustrier som har varit betydelsefulla för länets industriella utveckling har avlöst varandra under mer än 200 år. Industriverksamheten på platsen inleddes med ett skeppsvarv 1797 och därefter har det funnits ångsåg, massafabrik och pappersbruk i Vivstavarv fram till 2007. Här finns ett karaktäristiskt bebyggelsemönster för de tidiga sågverkssamhällena. (*Industrimiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Den övergripande bebyggelsestrukturen från 1800-tal och tidigt 1900-tal, inspirerad av 1700-talets järnbruk i Mellansverige där bebyggelsen är planlagd efter strandlinjen. De allékantade vägarna som förstärker den linjära strukturen i området. Herrgården från tidigt 1800-tal med tillhörande park som dominerar i området med utblickar över arbetsplats och arbetarbostäder. Arbetarbostäder uppförda i ett axiellt mönster längs den raka bruksgatan och på Näsängen. Tjänstemannabostäder och kontor med annex placerade vid infarten. Jordbruksbebyggelsen och den öppna åkermarken. Det före detta spruthuset vid den forna arbetsplatsen. Skeppsvägen som löper parallellt med strandlinjen.

Våle [Y 17] (Tynderö sn)

Motivering:

Y län beslut RAÄ 1996-08-27. Beslut text (Y23) 2018-01-11. Beslut text (Y1), (Y2), (Y11), (Y13), (Y47), (Y51), (Y51) 2018-01-12. Beslut text (Y30), (Y24), (Y29), (Y32), (Y27), (Y34), (Y31) 2018-03-06. Dokument uppdaterat 2018-03-08.

Fornlämningsmiljö i representativ och åskådlig kuströsemiljö där gravarna ligger i karaktäristiska lägen. Gravmonumenten i området ingår i det band av rösen och stensättningar som finns utmed hela Norrlandskusten. De har anlagts under en lång tidsperiod i direkt anslutning till den forntida kustlinjen. och dateras till brons- och järnålder. Dessa spår av mänsklig aktivitet åskådliggör landhöjningsprocessen, vilken tydligt kan utläsas i landskapet. (*Fornlämningsmiljö*).

Uttryck för riksintresset:

På impediment i odlingsmarken, på höjderna och hållmarkerna finns en koncentration av gravar. Dessa utgörs av rösen och stensättningar vilka förekommer ensamliggande eller samlade i grupper. Gravarna är vända mot havet och har ursprungligen varit strandbundna, men ligger idag på nivåer mellan 10-40 meter över havet. De har stor formvariation och några har kallmurade kanter.

ÅNGE KOMMUN

Boltjärn [Y 15] (Borgsjö sn)

Motivering:

Bymiljö med bibehållen 1800-talskaraktär och ett av länets bäst bevarade exempel på ålderdomlig agrar bebyggelsestruktur.

Uttryck för riksintresset:

Bebyggelse i höjdläge med gårdarna på rad utmed bygatan. En fägata bakom ekonomibyggnaderna längs skogskanten.

Borgsjö [Y 16] (Borgsjö sn)

Motivering:

Sockencentrum, en gång viktig anhalt utmed "pilgrimsleden", med lämningar efter Borgsjö skans och en av landskapets rokokokyrkor av hög klass. (*Kyrkomiljö, Skansmiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Välbevarad 1700-talskyrka och skans från 1600-talet. Kyrkan med rokokointeriör är en av de främsta exemplen på det norrländska 1700-talets kyrkoarkitektur. S:t Olofskälla.

Haverö [Y 55] (Haverö sn)

Motivering:

Fornlämningsmiljö kring sjösystemen Havern, Kyrksjön och Holmsjön, koncentration av boplatser från stenåldern i typiska strandlägen.

Uttryck för riksintresset:

Boplatser, anlagda i för inlandsboplatser karaktäristiska lägen utefter stränder vid från havet avsnörda sjöar. Området ligger ovanför högsta kustlinjen.

I området ingår även:

Dammar, kvarn och fiskehus vid Haverö strömmar. Haverö 1800-talskyrka med det gamla riksgränsmärket Haffrastenen.

Ljungans dalgång [Y 7a] (delen i Borgsjö och Torps sn)

Utredningsområde:

Y län beslut RAÄ 1996-08-27. Beslut text (Y23) 2018-01-11. Beslut text (Y1), (Y2), (Y11), (Y13), (Y47), (Y51), (Y51) 2018-01-12. Beslut text (Y30), (Y24), (Y29), (Y32), (Y27), (Y34), (Y31) 2018-03-06. Dokument uppdaterat 2018-03-08.

Älvdalsbygd som i älvens nedre lopp tillhör de äldsta i Norrland med kontinuerlig bosättning från tidig järnålder och en stor mängd fornlämningar. Viktig länk i kommunikationsleden mot Tröndelag och transportled för timmer. Storslaget jordbrukslandskap, vattenanknuten industrialisering med vattensågar, timmerhantering, järnbruk och kraftverk. Flertal S:t Olofskällor. Miljön fortsätter mot öster in i Sundsvalls kommun. (*Fornlämningsmiljö, Kommunikationsmiljö, Industrimiljö, Kraftverksmiljö, Bruksmiljö*).

ÖRNSKÖLDSVIKS KOMMUN

Arnäsbacken [Y 41] (Arnäs sn)

Motivering:

Sockencentrum med kringbebyggelse som vuxit fram i anslutning till landets nordligaste höggravfält från yngre järnålder och anslutande boplatsoområde. (*Fornlämningsmiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Ovanligt åskådlig och välbevarat höggravfält från yngre järnålder i visuellt samband med kyrkan. I samband med arkeologiska undersökningar i senare tid har intill gravfältet påträffats en samtida boplat, överlagrad av en medeltida gårdstomt med synliga husgrunder. Vid kyrkan prästgård, skola, sockenstuga och tiondebod samt välbevarade kyrkstallar. "Centrumbebyggelse" sydväst om kyrkan med smedja, mejeri och skinnhandel mm.

Brynge [Y 40] (Sidensjö sn)

Motivering:

Tidigindustriell såg- och *kraftverksmiljö* som tydligt visar vattenkraftens betydelse för den industrialiseringen med en av de få, välbevarade finbladiga vattensågarna från 1700-talet i landet. (*Tidigindustriell miljö*).

Uttryck för riksintresset:

Finbladig vattensåg från 1764, flyttad till nuvarande plats 1842. Lärftmangel och arbetarbostad från 1700-talet samt en smedja. Välbevarad kraftverksbyggnad från 1919.

Eliasmyren [Y 45] (Anundsjö sn)

Motivering:

Torpmiljö, välbevarat kronotorp och representant för de uppodlingar som gjordes på kronans marker under 1900-talets början som ett led i arbetslöshetspolitiken.

Uttryck för riksintresset:

Kronotorp med bostadshus, ladugård, tvättstuga och ett uthus, byggnaderna är i huvudsak uppförda på 1910-talet.

Gideå bruk [Y 42] (Gideå sn)

Motivering:

Industrimiljö, järnbruk från 1800-talet i isolerat läge som ger exempel på den lokalisering till områden med god tillgång på träkol och vattenkraft som skedde under järnbruksepokens sista

Y län beslut RAÄ 1996-08-27. Beslut text (Y23) 2018-01-11. Beslut text (Y1), (Y2), (Y11), (Y13), (Y47), (Y51), (Y51) 2018-01-12. Beslut text (Y30), (Y24), (Y29), (Y32), (Y27), (Y34), (Y31) 2018-03-06. Dokument uppdaterat 2018-03-08.

blomstringstid. (*Bruksmiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Det isolerade, av vattenkraftstillgången styrda läget. Väl bevarad herrgårdsmiljö från 1826 med paviljonger, kägelbana samt ekonomibyggnader till jordbruket, skolhus, kvarn och kraftverk. Husgrunder och slagghvarp från järnframställningen.

Grisslan [Y 39] (Själevads sn)

Motivering:

Fjärrfiskeläge i yttre havsbandet med kapell från 1600-talet. (*Fiskeläge*).

Uttryck för riksintresset:

Sjöbodas, kokhus och båthus med enhetlig färgsättning i falurött och vita snickerier. Ovanför bygatan ligger gistvallen.

Lillsjöslåttern [Y 44] (Anundsjö sn)

Motivering:

Odlingslandskap, slåttermark med bevattningssystem. (*Odlingslandskap med övervattnade slåttermarker*).

Uttryck för riksintresset:

Bevattningsanläggning från 1880 i form av sildiken och fördämningar. Inom området står sju glest timrade starrlador, en skogskoja och ett tiotal hässjor, gärdesgårdar.

Marviksgrunnan [Y 35] (Nätra sn)

Motivering:

Fjärrfiskeläge med kapell och lämningar efter tomtningar. (*Fiskeläge, Forn- och medeltida kustmiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Tätt bestånd av sjöbodas och kokhus, samlade kring den gamla hamnkanalen. Kapellet som ligger högre upp är från 1771. Läget är anlagt av Gävleborgare och därefter använt av fiskare från Ullånger. Söder om fiskeläget en koncentration av tomtningar, lämningar efter enkla byggnader som använts i samband med säljakt under förhistorisk och tidig historisk tid.

I området ingår även:

Spår av malmtäkt från 1700-tal till 1900-tal i berget ovanför hamnen.

Myckelgensjö [Y 43] (Anundsjö sn)

Motivering:

Bymiljö där en gård visar den nordsvenska månghussystemets bebyggelsestruktur. (*Fäbodsmiljö, Skogsbruksmiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Genbergiska gården i Myckelgensjö med totalt 24 bevarade knuttimrade hus från 1700- och 1800-talen. Omgivande, och strandanknutet, *odlingslandskap* med hävdade inägomarker samt Östdalbodarnas välbevarade fäbod. Kallmurad flottningsränna.

Y län beslut RAÄ 1996-08-27. Beslut text (Y23) 2018-01-11. Beslut text (Y1), (Y2), (Y11), (Y13), (Y47), (Y51), (Y51) 2018-01-12. Beslut text (Y30), (Y24), (Y29), (Y32), (Y27), (Y34), (Y31) 2018-03-06. Dokument uppdaterat 2018-03-08.

Sandviken [Y 37] (Nätra sn)

Motivering:

Fjärrfiskeläge anlagt av Gävlefiskare, med kapell och välbevarad äldre bebyggelse genom att platsen aldrig haft bofast befolkning. (*Fiskeläge*).

Uttryck för riksintresset:

Bebyggelse från 1700-talet med tiotal kokhus och tillhörande sjöbodar, kapell från 1867. Byggnadernas exteriörer är bevarade i ursprungligt omålat skick.

Slåttdalsberget [Y 34] (Nätra sn)

Motivering:

Fornlämningsmiljö, representativ och mycket åskådlig kuströsemiljö i karaktäristiskt bronsåldersläge med några av Ångermanlands förnämligaste gravmonument.

Uttryck för riksintresset:

Omfattande komplex av rösen och stensättningar med rik formvariation; runda, rektangulära, ovala och längre, ofta med konstruktionsdetaljer som stenkista och kallmurade kanter. Anläggningarna är belägna ca 25 - 50 m över havet. Rösestråket utgör en del av miljön Värns - Sund - Slåttdalsberget som sträcker sig in i Kramfors kommun.

I området ingår även:

Fäbodan.

Trysunda [Y 38] (Nätra sn)

Motivering:

Fjärrfiskeläge från 1600-talet med kapell från 1654 och kyrkogård. (*Fiskeläge*).

Uttryck för riksintresset:

Karaktäristisk bebyggelsestruktur med strandnära bygata som särskiljer en tätt samlad rad med kokhus och sjöbodar från gistvallar och ekonomibygnader för djuren.

Ulvöhamn [Y 36] (Nätra sn)

Motivering:

Unikt *fiskeläge*, Norrlands största och äldsta fjärrfiskeläge av medeltida ursprung (sedan 1500-talet Gävlebohamn), med kapell av stort kulturhistorisk värde. Fast befolkning sedan 1800-talet. Flera av Lubbe Nordströms tidiga noveller utspelas i denna miljö.

Uttryck för riksintresset:

Hamn med långsmala tomter och karaktäristisk bebyggelsebild med kokhus från 1900-talets början. Kapell från 1622, rikligt inrett med målningar från 1719.